

Trà dư Tửu Hậu

Sáng ra xem thùng thơ, thấy một bì dây cộm. Mở ra thì LTAHCC số 89. Mừng quá!. Về hưu rảnh rồi mà có báo hay để đọc thì còn gì bằng?. Đa số các bài rất súc tích nên tôi thích đọc. Tuy nhiên có 2 bài liên hệ với tôi nên tôi nhân cơ hội nói chuyện với anh em cho vui. Đó là:

1. Chuyện bão lụt tại Louisiana của bạn Lê Thành Trinh.
2. Cầu mới trên sông Hương của bạn Hồ Đăng Lễ.

1. CHUYỆN BÃO LỤT Ở LOUISIANA

Anh Trinh viết bài thường dựa lên tài liệu nên chính xác nhưng đầu sao trên quan niệm kỹ thuật mỗi người đều có cái nhìn riêng. Tôi không biết anh bạn nào đó đi tránh bão lên Baton Rouge mà đổ thừa chuyện vỡ đê qua cho anh Bùi đức Hợp??!. Anh Hợp làm một sở với tôi lo chuyện đường sá cầu cống. Còn đê điều thuộc Orleans Levee District (viết tắt là OLD) và Công Binh. Họ đưa cho chúng tôi xem để cho biết có kẹt gì với đường xá không?. Thật ra tôi không rành về đê điều lắm. Chỉ biết đại khái là làm đê để chặn nước, chống bão lụt. Chuyện bão lụt là chuyện của trời, kỹ sư nào mà dám chắc là sẽ chống với trời cho đến cùng. Họ nói người Hòa Lan giỏi về chống lụt vì nước của họ dưới mặt biển đã lâu, họ phải có nhiều kinh nghiệm để sống. Tuy nhiên, tôi nghĩ rằng trên Bắc Hải (Mer du Nord) chắc là ít bão hơn là vịnh Mexico.

Làm đê để chống lụt, chứ có ai nghĩ làm đê để ngăn nước mặn từ biển lên sông bao giờ?!. Vậy mà lúc nhỏ tôi nghe nói có kỹ sư Pháp thấy nước sông Hương, sông Bồ về mùa hè hay bị nước mặn ở biển lên nên có ý kiến làm đập để chặn nước mặn!. Khi mùa hè qua mùa mưa đến bị bão lụt lớn nên chính quyền phải dùng súng đại bác bắn nát cái đập chặn nước mặn cho nước chảy ra biển !.

Muốn chống với bão (gió) và lụt (nước) người ta chỉ theo thống kê và thí nghiệm để làm những luật lệ cho kỹ sư theo đó mà thiết kế. Minh làm đúng thì không có trách nhiệm dù công trình có bị tàn phá thì "chỉ Ông Trời", Mỹ gọi là "Fact of God"

Tôi nhớ trong lúc làm việc tôi từng gặp nhiều trường hợp khó xử chỉ có cách là tìm ngõ thoát khác!. Trong lúc tôi mua nhà (1982) thì bản đồ ghi cao độ của con đường Parkwood Ct South trước mặt nhà tôi là -6 feet (6 feet dưới mặt nước biển trung bình). Sở dĩ nhà tôi còn khô ráo là nhờ mấy bức đê của OLD. Tôi hỏi Ông Giám Đốc Department of Streets tại sao New Orleans lại ở chỗ thấp quá vậy?. Ông ta cười bảo tôi: "Sao anh lại hỏi tôi, anh phải hỏi hai anh em ông Bienville và Iberville là người đặt New Orleans vào đây !". Vì vậy mà tôi phải mua hai bảo hiểm nhà: Flood Insurance và Home Owner Insurance. Flood Insurance tuy do hãng Insurance bán nhưng số tiền đền thì lại do FEMA (Federal Emergency Management Agency) trả. Còn Home Owner Insurance thì hãng Insurance lo. Hồi đó tôi mua bảo hiểm nhà và xe ở hãng State Farm. Sau đó vì bị một vài tai nạn xe hãng State Farm bỏ khế ước xe và hỏi tôi có tiếp tục mua bảo hiểm nhà không?. Tôi biết hãng State Farm tốt mà rẻ nên xin tiếp tục và mua bảo hiểm xe của GEICO. Khi bị bão Katrina khu nhà tôi vào chỗ xanh là ngập tới đa nên bảo hiểm đền cho tôi tới đa: nhà cửa và đồ đạc. Biết bao nhiêu lần chạy bão mà không bị gì, năm 2005 lại bị. Số trời. May cho tôi, khi nghe bão Katrina sắp đến, tôi đưa người bà con lấy máy bay về Maryland rồi lái xe tản cư qua Houston TX. May thay đi ngày 28 tháng 8 thì ngày 29 bão Katrina vào New Orleans và làm vỡ đê ở nhiều nơi. New Orleans gặp nạn Hồng Thủy!. Tai vạ trời giáng mà đổ vạ cho ai thì cũng không công bằng. Muốn đổ vạ chỉ có cách là nhìn vào các dự án xây dựng đê, xem có nhà thầu hay kỹ sư đồ án nào làm sai luật lệ xây cát không, tuy rằng luật lệ xây

cát là do người đặt ra đâu phải của trời. Nhưng chỉ có cách đó là đưa họ ra tòa được thôi !.

Vào khoảng 1963 lịch sử bão lụt tại New Orleans có ghi lại chuyện "trời đánh": Trước khi mưa sấm sét đánh trúng ngay nhà máy bơm nước ra sông hồ, rồi sau đó mưa tầm tã luôn 10 hôm. Nạn hồng thủy không tránh được. Trong trường hợp đó thì đổ vạ cho ai, vì khi làm nhà máy bơm có luật chống sấm sét đâu?!

Hồi còn làm việc ở Paris, Ông Giám Đốc tin tôi thuộc lòng các luật lệ xây cất nên giao cho giải quyết các vấn đề liên hệ đến luật lệ xây cất. Hôm đó Ông giao cho tôi một trường hợp một xưởng máy đang xây cất thì một đêm nọ gió lớn thổi làm sập cả xưởng. Chủ nhân, hãng kỹ sư đồ án, nhà thầu không đưa nhau ra tòa kiện vì sợ tốn tiền tòa, luật sư, nên ký với nhau một thỏa ước đưa cho sở tôi làm xét. Xét sao thì họ chịu vậy. Khi Ông Giám Đốc đưa cho tôi hồ sơ, tôi đến vị trí của xưởng xem thì thấy cả xưởng đổ nát nằm dưới đất đâu có thể nói là vì đâu?. Tôi thấy chỉ có cách là nhìn lại bản đồ tính toán xem có đúng luật xây cất không. Ông bạn cùng phòng với tôi cũng học một trường một khóa với Ông Cựu Bộ Trưởng Công Chánh Trần ngọc Oánh giúp tôi kiểm soát hồ sơ.

Anh ta và tôi đồng ý là không có gì sai ngoài sức gió!. Trong luật Gió và Tuyết 1946 (Règles des Neiges et Vents 1946) vùng đó phải tính với gió 100 cây số/giờ mà hãng kỹ sư chỉ tính với gió 60 cây số/giờ. Tôi nhờ anh bạn kêu điện thoại cho hãng kỹ sư vì Ông Kỹ Sư Trưởng ở hãng đó đồng khóa với anh ta. Đang nghe nửa chừng thì anh ta đưa cho tôi. Tôi nghe giọng ông bên kia giận dữ nói: " Tao tưởng tụi bay bạn bè giúp nhau ai ngờ chúng bày lại muốn hại tao, đâm sau lưng tao !". Tôi vội bỏ điện thoại xuống. Anh bạn cũng buồn lắm bàn với tôi nên vào trình Ông Giám Đốc giải quyết, anh nói: "Bọn mình không nên trường mặt ra!". Ông Giám Đốc cũng hiểu nên đi hội một mình. Sau đó tôi thấy họ thỏa thuận với nhau như vậy:

Chủ nhân không lỗi nhưng tự nguyện trả 20% thiệt hại, nhà thầu không lỗi nhưng tự nguyện trả 30% thiệt hại, hãng kỹ sư thiết kế phải đền phần còn lại là 50%.

Thật ra không ai biết nguyên nhân của tai nạn, có khi bị gió lốc, bị gió xoáy lúc ban đêm nhưng lỗi thấy rõ nhất là kỹ sư tính gió không đúng luật lệ.

Thật ra chẳng ai biết được chắc chắn tại sao đê ở New Orleans bị vỡ nhiều nơi như vậy. Có ai đo gió lúc đó mà biết được!. Chỉ có tại Công Binh tính ra phải chôn bản thép giữ đê xuống 12.5 feet mà họ chỉ chôn có 10 feet. Giống như ông bạn tôi tính gió 60 cây số giờ!. Anh Trinh nói là đất ở New Orleans đã xấu mà lại lún nhiều thì làm sao mà dám chắc là ở chỗ đó chôn xuống 12.5 feet thì không sập. Trong lúc đó thì không biết các cừ lá thép (sheet piles) có bị sét ăn hay không?!. Nói về quản trị lòng lẻo tôi nhận thấy có phần đúng nhưng tôi không nghĩ như vậy mà đê vỡ !.

Đất ở New Orleans lún ghê lắm!. Có một nơi kiện City vì bị lụt. Ra tòa tôi phải lấy tài liệu cho họ xem đất vùng đó lún mau lắm. Một cái mốc đo cao độ cứ phải xuống hoài căn cứ theo sự đo đạc của liên bang. Khi làm đường ở khu đó cách đây 40 năm mực đường cao hơn mực nước ở sông đào là 2 feet, nay vì lún thành ra thấp hơn mực nước và bị lụt. Họ xin OLD làm thêm hai đoạn đê hai bên sông đào để chống lụt.

Tôi còn nhớ ở Pháp có một Đức Cha đến hỏi tôi làm sao mà sửa cái Nhà Thờ, vì khi đánh chuông thì bị rung, cái đồng hồ để trên chóp Nhà Thờ cứ đứng hoài. Đang nói chuyện thì có ông bạn đi qua. Anh ta nói: "Muốn sửa thì phải phá Nhà Thờ và làm lại. Tôi có biết một trường hợp tương tự, họ giải quyết bằng cách đánh chuông ở dưới đất rồi cho tiếng chuông lên trên tháp bằng máy phát thanh". Cha nghe nói chịu lắm, cảm ơn chúng tôi rồi ra về. Lâu lắm tôi không thấy Cha trở lại nên điện thoại hỏi thăm. Cha tươi cười nói hai anh cho tôi ý kiến hay quá. Tôi làm theo, nay không

còn vấn đề nữa!. Như vậy là Cha đã tìm một giải pháp khác hơn, tránh phải thiết kế lại nhà thờ.

Tôi lại nhớ lại lúc ở Paris tôi được giao xét hồ sơ làm Nhà Thờ Lourdes ở dưới đất, dưới nhà thờ hiện hữu. Người trách nhiệm dự án đó là giáo sư Albert Freyssinet dạy môn " bê tông tiền áp" ở trường Cầu Cống, lại là người phát minh ra bê tông tiền áp nên tôi chẳng lo gì hết. Hồ sơ đến, tôi thấy chữ ký của giáo sư, xem qua rồi chấp thuận trình cho Giám Đốc. Giám Đốc hãng tôi lại là chuyên viên về đất đai, nền móng, đại diện cho Hội "Mécanique des Soils" của Pháp. Ông ta nói với tôi: "Nước dưới đất chỗ nhà thờ có rất nhiều chất Sulfure (Lưu huỳnh) nên đã chữa cho các người bại lành khỏi phải chống nạn. Chất ấy sẽ ăn chất thép của các cừ lá thép (sheet pilings) rất mau. Ta phải bảo họ dùng 'protection cathodique' bằng cách chôn xuống nhiều tấn magnesium. Chất này âm (negative) hơn thép nên dòng điện sẽ ăn magnesium trước khi ăn thép. Vài năm hết magnesium ta phải chôn thêm nữa". Sau đó Ông nói với hãng kỹ sư, họ chịu là đúng, nhưng họ nói: "nhờ ông nói với Đức Cha Théas, chủ nhân của dự án". Ông Giám Đốc cầm điện thoại nói với Cha Théas thì hình như Đức Cha thấy đất quá không chịu, nên Ông nổi nóng nói: "Nếu Cha không làm thì cái nhà thờ sẽ thành một bể nước!", rồi bỏ điện thoại xuống. Sau đó Đức Cha Théas đòi bỏ khế ước với hãng tôi, làm Ông Chủ Tịch Hội Đồng Quản Trị phải lên xin lại và bị bớt đi một phần tiền khế ước. Không thể nào đoán ý trời được!. Trong trường hợp của tôi thì chỉ nên mua bảo hiểm cho đầy đủ.

2. CẦU MỚI TRÊN SÔNG HƯƠNG

Bây giờ đọc bài của anh Hồ Đăng Lễ tôi mới thấy người ta chê cái cầu làm sông Hương bên Ngự mát vẻ đẹp. Lần cuối cùng tôi nghe người phê bình cây cầu ấy là năm 1978 lúc một cán bộ đến trại Phú Sơn 4 Bắc Thái phỏng vấn tôi để cho tôi về Thành Phố Hồ Chí Minh đoàn

tụ với gia đình. Cán bộ hỏi: "Cây cầu mới qua sông Hương ai làm vậy?". Tôi nói: "Cái cầu đó do viện trợ Mỹ đài thọ và nhà thầu Eiffel Pháp xây cất". Anh ta nói: "Cầu ấy trông cũng được đó chứ !".

Hồi đó Tổng Cuộc Kiều Lộ do Công Binh Mỹ cố vấn. Họ có chương trình làm các cầu trên Quốc Lộ để chuyển vận dân và quân sự. Đến Huế họ nói, cầu Trường Tiền (Pháp gọi là Pont Clemenceau, một cựu Toàn Quyền và cũng là cựu Thủ Tướng Pháp) để dùng cho xe cộ trong thành phố Huế. Ta phải làm cầu mới để xe đi Quốc Lộ số 1 thẳng từ Đà Nẵng ra Quảng Trị mà không phải vòng quanh thành phố. Họ nói tôi nên đặt cầu ở gần nhà thương Huế gần bến đò Thừa Phủ rồi đi vòng ra Vân Xá, Quảng Trị. Họ nghiên cứu rất nhanh lựa loại cầu rề, dễ làm và dễ tu bổ. Đó là loại cầu bằng bê tông tiền áp các vòm đều giống nhau dài 80 feet (hay 24 m). Chưa ai thấy cầu ra sao nên không ai chê đẹp hay xấu. Chỉ có một số người tâu với Tổng Thống Thiệu là cầu đó đâm vào núi Ngự Bình nên sẽ xui. Tôi nói với vị Tướng Cố Vấn Phủ Tổng Thống là trẻ quá rồi. Nếu không làm thì Mỹ rút tiền đi. Mỹ cũng xác nhận như vậy, nên TT Thiệu cho đấu thầu và hãng Eiffel được.

Bây giờ ai chê xấu thì cũng đưa lưng ra chịu!. Nhưng mình cần có cầu mau, có người trả tiền, sau này tu bổ rề. Đó là cái nhìn của kỹ sư. Nhưng đối với con mắt của quần chúng thì 2 cộng 2 chưa chắc là đã 4!. Qua Mỹ đây, một nước giàu mà cũng lắm lúc bị kẹt vì vấn đề mỹ thuật. Khi làm cây cầu thứ hai qua sông Mississippi ở thành phố New Orleans, họ muốn làm giống cầu cũ nên mất gần 25 năm mới xong đồ án và thiết kế. Khi xong họ làm một kỳ thi để đặt tên cho cầu. Một đám sinh viên được giải đặt tên cho cầu là " CCC (Crescent City Connection)". Phải hiểu là cây cầu mới còn cây cầu cũ vẫn giữ tên Mississippi River Bridge mà Việt Nam mình hay gọi là "Cầu Con Cò (CCC)" vì trên cầu có treo con chim Bò Nông tượng trưng cho tiểu bang Louisiana

"The Pelican State". Bây giờ phải lấy tiền qua cầu dài dài để trả nợ. Cầu đó khi phải sơn lại cũng mệt lắm.

Tôi còn nhớ hồi đi học ông Thầy nói cái cầu bên Sydney (Úc Châu) phải sơn 5 năm mới sơn hết, xong rồi phải sơn lại liền!!!. Mình nghèo không nên chơi sang!. Đang viết đến đây thì nghe TV nói là cầu Cầu Thơ bên Việt Nam bị sập chết nhiều người!.

Theo quan niệm cá nhân của tôi thì ta phải theo thời thế. Nếu cứ thiết kế cầu đường theo như thời thượng cổ cho có vẻ đẹp xưa thì chịu sao được. Có một lần cô TT Ngô đình Diệm có sai tôi và anh Ngô viết Thụ ra Huế tìm một chỗ đặt một xưởng xây cất theo kiểu xưa. TT nói: "Chúng mình có thợ rất giỏi làm mái nhà có con rồng mặt trời rất đẹp, tôi sợ nay mai họ không có nghề sinh sống thì ta sẽ mất các tài năng quý giá, nên tôi muốn đặt cái xưởng đó để chính phủ nuôi họ sống!". Tôi nghe cũng có lý. Nhưng ra đó thì ông Ngô đình Cần không chịu nên cũng êm luôn.

Tôi hay lái xe đi thăm các plantation houses ở Louisiana, qua các cầu treo kiểu giầy xéo ở Lulling, các bạn và bà xã tôi đều khen đẹp. Tôi cũng đồng ý là đẹp hơn cái cầu 24 miles đi qua hồ Pontchartrain nổi miền Nam hồ và miền Bắc theo đường Causeway Blvd, giống y đúc cầu sông Hương. Tôi lại tán thêm: "Nhưng nếu quý vị nghe anh bạn tôi làm Bridge Inspector cho Bộ Giao Thông Louisiana thì hiểu rõ tình trạng người đẹp Lulling hơn!. Anh ta than rằng, người đẹp Lulling cứ bị bệnh này qua bệnh khác, các bác sỹ thẩm mỹ công chánh phải chữa mãi mà không lành. Cái sàn cầu bị gió uốn qua uốn lại, làm bằng bê tông cũng nứt, bằng nhựa cũng tróc, cứ phải bôi đắp da mặt từng năm một. Mấy sợi tóc vàng treo cầu, muôn giữ cho khỏi sét, phải bọc bằng nhựa. Nhưng nhựa ấy cứ nứt ra và rơi đi nên mỗi năm lại phải tô sơn điểm phần lại!. Tôi xin bạn muôn cho New Orleans khỏi phải chịu cảnh ấy, nên thiết kế cầu giống như cầu Causeway thì không phải lo gì hết!"

Không phải là tôi tìm cách chạy tội, nhưng ý kiến của tôi là như thế thì tôi cứ nói ra cho anh em nghe .

LÁ ÚA

Thơ Jacques Prévert , Nhạc Joseph Kosma

Nguyên tác : LES FEUILLES MORTES

Nguyễn Đắc Khoa phỏng dịch

*Anh vẫn mong em hồi tưởng lại
Chuỗi ngày xưa hạnh phúc đôi ta
Nhớ một thời tươi đẹp gắm hoa
Khung trời cũ tràn đầy nắng ấm*

*Anh đi gom lá vàng tan tác
Em thấy chẳng anh chẳng hề quên
Gom lá vàng rơi rụng trên miền
Gom đi vắng và bao nỗi tiếc*

*Ngọn bấc phong đã mang đi hết
Trong đêm thâu giá lạnh mộng mênh
Em thấy chẳng anh chẳng hề quên
Bài em hát cho anh nghe đó*

*Là khúc hát như đôi ta đó
Em yêu anh , anh cũng yêu em
Cho đôi ta chung sống êm đềm
Và giữ mãi tình yêu đôi lứa*

*Nhưng đông đời cắt chia đôi lứa
Rất nhẹ nhàng chẳng có tiếng vang
Biển xóa đi trên bãi cát vàng
Những dấu gót tình nhân tan vỡ*

*Anh đi gom lá vàng trước ngõ
Gom dấu xưa và nỗi tiếc xưa
Nhưng tình anh thấm lũng đời chờ
Cười hờn hờ cảm ơn cuộc sống*

*Anh yêu em điểm kẻu thơ mộng
Anh làm sao có thể quên em
Nhớ một thời tươi đẹp ấm êm
Khung trời cũ tràn đầy nắng ấm*

*Em người yêu dịu dàng tươi thắm
Mà lòng anh tiếc nhớ băng khuông
Khúc ca xưa em hát bao lần
Anh mãi mãi lắng nghe vương vấn!*